

Ilona Resztak

Pobożne fundacje w prawie kanonicznym

Religious foundations in the Canon Law

I. WSTĘP

Podjęte opracowanie będzie miało na celu przybliżenie zagadnienia fundacji kościelnych działających w Polsce. Struktura artykułu składa się z następujących części: Wstęp; Pojęcie pobożnej fundacji; podmioty zdolne do utworzenia fundacji kościelnej; akt fundacyjny; statut fundacji; nadzór nad fundacją kościelną; ustanie fundacji; zakończenie.

Na wstępie rozważań zostanie scharakteryzowane pojęcie fundacji pobożnych, w oparciu o przepisy prawa polskiego z uwzględnieniem prawa fundacyjnego, jak również w według przepisów prawa kanonicznego. Zrozumiałe jest, że fundacje nie ograniczają się tylko do naszego kraju, ale mogą również funkcjonować w innych krajach, opierając się na regulacjach prawa miejscowego. W poniższym ujęciu fundacje pobożne zostaną zaprezentowane w świetle przepisów prawa polskiego i według prawa kanonicznego.

II. POJĘCIE POBOŻNEJ FUNDACJI

Podejmując się charakterystyki instytucji fundacji kościelnej należy wskazać, co kryje

się pod tym terminem. Pojęcie fundacji kościelnej nie jest jednakowo rozumiane w literaturze. Można zatem wyodrębnić różne ujęcia znaczeniowe tego pojęcia.

Według pierwszego ujęcia fundacje kościelne podobnie jak fundacje świeckie nie mogą być fundacjami użyteczności prywatnej. Mogą być jednak wyposażone w przedmiot osobowości prawnej (samodzielne) lub go nie posiadać (niesamodzielne). W podmiotowym ujęciu rolę kryterium wyróżniającego podmiot pełni ten, kto założył fundację, czyli fundator mający status odpowiedniej władzy kościelnej lub ustanowiony przez określony związek wyznaniowy¹.

W innym ujęciu fundacji kościelnej pozwalającej ją odróżnić od fundacji świeckich, upatruje się w ich celach, które muszą pozostawać w ścisłym związku z zadaniami Kościoła bądź wspólnoty religijnej².

W ujęciu znaczeniowym pojęcie fundacji kościelnej definiuje się, jako jednocześnie realizujące cele kościelne lub religijne, bądź to organizacyjnie związane z Kościołem czy

¹ D. Bugajna - Sporczyk, *Status fundatora-problematyka następstwa prawnego*, Palestra 1994, nr 1-2, s.129; H. Izdebski, *Fundacje i stowarzyszenia. Komentarz, orzecznictwo, skorowidz*, Łomianki 2003, s. 67; J.Blicharz, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Kolonia 2002, s. 16.

² H. Cioch, *Istota fundacji kościelnej*. [w:] *Księga jubileuszowa w 65 rocznicę urodzin księdza Henryka Misztala*, Lublin 2005, s. 66.

związkiem wyznaniowym³, bądź to założone przez takie podmioty⁴.

Według Kodeksu Prawa Kanonicznego pobożnymi fundacjami są: pobożne fundacje autonomiczne oraz pobożne fundacje nieautonomiczne.

Pobożne fundacje autonomiczne, czyli zespoły rzeczy przeznaczone na cele, które odnoszą się do dzieł pobożności, apostołatu lub miłości czy to duchowej czy materialnej i erygowane przez kompetentną władzę kościelną jako osoba prawna⁵.

Pobożne fundacje nieautonomiczne, czyli dobra doczesne przekazane w jakikolwiek sposób jakiejś publicznej osobie prawnej z obowiązkiem długotrwałym, określonym przez prawo partykularne, odprawiania Mszy świętych z rocznych dochodów albo sprawowania innych funkcji liturgicznych.

Fundacje kościelne w Polsce są regulowane przez prawo kanoniczne, co nie narusza przepisów wynikających z prawa państwowego. Tak, więc z jednej strony status tych fundacji reguluje Kodeks Prawa Kanonicznego⁶ a z drugiej Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisany w Warszawie w dniu 28 lipca 1993 roku⁷.

III. PODMIOTY ZDOLNE DO UTWORZENIA FUNDACJI KOŚCIELNEJ

Chcąc ustanowić samodzielną fundację kościelną prawa prywatnego należy spełnić wymogi stawiane w przepisach ustawy o fundacjach, ustawy o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej⁸ i konkordatu. Po pierwsze ustawa o fundacjach określa, że w przypadku każdej samodzielnej fundacji prawa prywatnego fundator lub fundatorzy powinni dokonać aktu fundacyjnego⁹, należy ustalić statut fundacji¹⁰ oraz wystąpić do sądu rejonowego o dokonanie wpisu fundacji do Krajowego Rejestru Sądowego¹¹. Poprzez wpisanie do Krajowego Rejestru Sądowego fundacja uzyskuje przymiot osobowości prawnej, co stanowi ostatni etap w procesie ustanawiania fundacji. Art. 58 u.s.p.k.k. i art. 26 konkordatu uprawniają do tworzenia fundacji kościelnych wyłącznie przez osoby prawne Kościoła katolickiego. Wyłączona jest, zatem możliwość ustanawiania kościelnych fundacji przez osoby fizyczne. Stoi to poniekąd w sprzeczności z unormowaniem art. 2 ust. 1 u.f., który stanowi, iż „fundacje mogą ustanawiać osoby fizyczne

³ H. Cioch, , op. cit., s. 28-29.

⁴ L. Stecki, *Fundacja. Tom trzeci*, Toruń 1996, s. 185-187.

⁵ Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli II promulgatus, Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład Polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Pallotinum 1984, Kan. 1303.

⁶ Kan. 1299-1310.

⁷ Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 roku, Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318.

⁸ Analogiczne uregulowania znajdują się w ustawach regulujących stosunek państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych np.: - Art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, Dz. U. 1991 Nr 66 poz. 287. - Art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Polskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. 1995 Nr 97 poz. 482. Art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. 1997 Nr 41 poz. 252.

⁹ Art. 2 ust. 1 oraz art. 3 ust. 1.

¹⁰ Art. 5 ust. 1.

¹¹ Art. 7 ust. 1.

niezależnie od ich obywatelstwa i miejsca zamieszkania. Należy jednak przyznać, że osoby fizyczne czy to świeckie czy duchowne mogą tworzyć fundacje o celach kościelnych działające na rzecz Kościoła katolickiego i na rzecz kościelnych osób prawnych. Będą to jednak fundacje świeckie a nie kościelne, w stosunku, do których będą miały zastosowanie wyłącznie przepisy ustawy o fundacjach. Przepisy art. 58 u.s.p.k.k.¹² i 26 konkordatu nie wyłączają możliwości tworzenia fundacji o celach „stricte kościelnych” przez osoby fizyczne, lecz pomijając taką możliwość poddają te fundacje wyłącznie pełnej regulacji polskiego prawa fundacyjnego¹³.

Dla rozstrzygnięcia, które instytucje Kościoła katolickiego są osobami prawnymi i jakie organy są władne działać w ich imieniu (np. przy dokonywaniu aktu fundacyjnego, zgłaszania wniosku o wpis do KRS) należy sięgnąć do rozdziału drugiego u.s.p.k.k., w szczególności do art. 6 – 10 tej ustawy.

Art. 5 u.s.p.k.k. stwierdza, iż „Osobą prawną Kościoła o zasięgu ogólnopolskim jest Konferencja Episkopatu Polski”. W skład jej organów wchodzi: Prezydium Konferencji Episkopatu Polski. Ustęp 3 tego artykułu stanowi, że „W sprawach majątkowych Konferencję Episkopatu Polski reprezentuje jej Prezydium. Do składania oświadczeń woli jest uprawniony każdy z jej członków”. Należy więc przyjąć, że w kwestii zakładania fundacji przez Konferencję Episkopatu Polski, oświadczenie woli o założeniu fundacji (akt funda-

cyjny) może złożyć każdy członek Prezydium

Artykuł 6 wymienia terytorialne jednostki organizacyjne mające osobowość prawną. Katalog ten składa się z następujących instytucji: metropolie, archidiecezje, diecezje, administratury apostolskie, parafie. Ponadto w skład kościelnych osób prawnych zalicza: kościoły rektoralne, Caritas Polska, Caritas diecezji, Papieskie Dzieła Misyjne. Ustęp 3 określa, że organami tych osób prawnych są odpowiednio: dla metropolii gnieźnieńskiej - metropolita gnieźnieński, dla innych metropolii - metropolita, dla archidiecezji - arcybiskup archidiecezjalny lub administrator archidiecezji, dla diecezji - biskup diecezjalny lub administrator diecezji, dla administratury apostolskiej - administrator apostolski, dla parafii - proboszcz lub administrator parafii, dla kościoła rektoralnego - rektor, dla Caritas Polskiej - dyrektor, dla Caritas Diecezji - dyrektor, dla Papieskich Dzieł Misyjnych - dyrektor krajowy¹⁴.

Artykuł 8 wylicza następujące personalne jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną: Ordynariat Polowy, kapituły, parafie personalne, Konferencje Wyższych Przełożonych Zakonnych Męskich, Konferencje Wyższych Przełożonych Zakonnych Żeńskich, instytuty życia konsekrowanego, stowarzyszenia życia apostolskiego, prowincje zakonów, opactwa, klasztory niezależne, domy zakonne, wyższe i niższe seminaria duchowne diecezjalne, wyższe i niższe seminaria duchowne zakonne, jeżeli w myśl przepisów

¹² Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. 1989 Nr 29, poz. 154.

¹³ Dz. U. z 1998 r. nr 51, poz. 318; H. Goch, *Prawo fundacyjne*, Zakamycze 2005, s. 169.

¹⁴ Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. 1989 Nr 29 poz. 154, Art. 6.

danego zakonu mają charakter samoistny. Organami wyliczonych powyżej osób prawnych są: dla Ordynariatu Polowego – ordynariusz polowy, dla kapituły – prepozyt albo dziekan, dla parafii personalnej – proboszcz lub administrator parafii, dla Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonnych – przewodniczący Konsulaty Wyższych Przełożonych Zakonnych, dla zakonów – wyższy przełożony lub przełożona, dla prowincji zakonnej – przełożony (przełożona) prowincji, dla opactwa – opat (przełożona), dla klasztoru niezależnego i domu zakonnego – przełożony (przełożona), dla wyższego seminarium duchownego – rektor, dla niższego seminarium duchownego – dyrektor¹⁵.

W skład kościelnych osób prawnych artykuł 9 zalicza: Katolicki Uniwersytet Lubelski, Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie, Papieski Wydział Teologiczny w Poznaniu, Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu, Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie oraz jego dwie sekcje: św. Jana Chrzciciela i św. Andrzeja Boboli, Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego w Krakowie, kościelne instytuty naukowe i dydaktyczno-naukowe kanonicznie erygowane. Określenie organów reprezentujących te instytucje pozostawione nierozstrzygnięte, co wskazuje, że właściwym aktem rozstrzygającym tą

materię będzie statut każdej z tych instytucji. Tylko w przypadku Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie status prawny określa ustawa o szkolnictwie wyższym a „statut tej akademii zatwierdza minister właściwy do spraw wyznań religijnych i właściwa władza kościelna”¹⁶.

Artykuł 10 stanowi, iż „Inne jednostki organizacyjne Kościoła mogą uzyskać osobowość prawną w drodze rozporządzenia Ministra - Kierownika Urzędu do Spraw Wyznań”. Na podstawie tego przepisu, jako pierwszym osobowość prawna została przyznana: związkowi Męskiej Młodzieży Przemysłowej i Rzemieślniczej pod wezwaniem św. Stanisława Kostki w Krakowie¹⁷ i Kościelnej Radzie Gospodarczej z siedzibą w Warszawie¹⁸ Ministra-Szefa Urzędu Rady Ministrów¹⁹. Do końca 2007 r. w ten sposób osobowość prawną nabyło około 150 instytucji kościelnych. Początkowo kompetencję tę realizował Minister-Szef Urzędu Rady Ministrów gdyż jemu przydzielono kompetencje Dyrektora i kierownika zlikwidowanego w 1989 r. Urzędu do Spraw Wyznań²⁰. Od 1997 r. kompetencję tą sprawuje Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ustawa o fundacjach przed jej nowelizacją przewidywała bardzo sformalizowany tryb uzyskiwania osobowości prawnej przez funda-

¹⁵ Dz. U. 1989 Nr 29, poz. 154, Art. 8.

¹⁶ Art. 9 ust. 2 zmieniony przez art. 50 pkt. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działalności administracji Rządowej, Dz. U. 1997 Nr 141 poz. 943.

¹⁷ Rozporządzenie Ministra-Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 1990 r., Dz.U.1990 Nr 31 poz. 188.

¹⁸ Rozporządzenie Ministra-Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1990 r., Dz. U. 1990 Nr 45 poz. 265.

¹⁹ Minister-Szef Urzędu Rady Ministrów przejął zadania przewidziane dotychczas w odrębnych ustawach dla Ministra-Kierownika Urzędu do Spraw Wyznań, a także dla Dyrektora Urzędu do Spraw Wyznań na podstawie ustawy z dnia 12 listopada 1985 r. o zmianach w organizacji oraz zakresie działania niektórych naczelných i centralnych organów administracji państwowej, Dz. U. 1985 Nr 50 poz. 262.

²⁰ Zlikwidowaną ustawą z dnia 23 listopada 1989 r. zmieniającą ustawę o zmianach w organizacji oraz zakresie działania niektórych naczelných i centralnych organów administracji państwowej, Dz. U. 1989 Nr 64 poz. 387.

cje prawa prywatnego. Niezbędne było dokonanie aktu fundacyjnego, opracowanie statutu, uzyskanie państwowego zatwierdzającego aktu fundacyjnego i statutu oraz zarejestrowanie przez sąd rejestrowy. Obowiązujący system stanowił połączenie trzech modeli: normatywnego, koncesyjnego i rejestracyjnego²¹.

W skutek nowelizacji ustawy o fundacjach, ustawą z dnia 23 lutego 1991 r. tryb zakładania fundacji został odformalizowany. Obecnie obowiązuje model mieszany: rejestracyjno-normatywny. Niezbędne jest dokonanie aktu fundacyjnego, opracowanie projektu statutu oraz zarejestrowanie fundacji w rejestrze sądowym w sądzie (jakim). Wpis do rejestru ma charakter konstytutywny, gdyż od tego momentu powstaje samodzielna fundacja prawa prywatnego.

IV. AKT FUNDACYJNY

Z art. 3 ust.1 u.f. wynika, że akt fundacyjny jest oświadczeniem woli o ustanowieniu fundacji. Z ust.2 wynika z kolei, że w oświadczeniu woli o ustanowieniu fundacji, fundator powinien wskazać cel fundacji oraz składniki majątkowe przeznaczone na jego realizację. Ma jednak jeden poważny mankament a mianowicie samo oświadczenie woli nie tworzy fundacji a jedynie jest jedną z przesłanek jej utworzenia. Należałoby więc akt fundacyjny zdefiniować, jako oświadczenie woli zmierzające do ustanowienia fundacji, wskazujące na

jej cele oraz składniki majątkowe przeznaczone na ich realizację²².

Istnieją rozbieżności co do charakteru prawnego aktu fundacyjnego. Odosobniony jest pogląd twierdzący, że akt fundacyjny jest czynnością prawną między żyjącymi²³, inne stanowisko, które przeważa stanowi, iż akt fundacyjny jest jednostronną czynnością prawną mającą charakter zobowiązujący²⁴, dokonaną pod warunkiem zawieszającym.

Z aktu fundacyjnego wynika, że można go odwołać²⁵. Fundator może złożyć oświadczenie o odwołaniu aktu fundacyjnego do momentu wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Jeżeli aktu fundacyjnego dokonało kilka osób, dla skutecznego odwołania wymagane jest współdziałanie wszystkich tych osób. Odwołanie powinno być złożone w formie aktu notarialnego, nie jest wymagane podanie przyczyny odwołania. Możliwe jest również odwołanie aktu fundacyjnego przez pełnomocnika, który musi mieć do tego udzielone pełnomocnictwo szczególne, sporządzone również w formie aktu notarialnego²⁶.

Sposób dokonania aktu fundacyjnego reguluje art. 3 ust. 1 u.f., zgodnie z jego treścią oświadczenie woli o ustanowieniu fundacji powinno być złożone w formie akty notarialnego. Sposób sporządzenia aktu notarialnego regulują przepisy ustawy – Prawo o notariacie²⁷. Na mocy ustawy z dnia 28 lipca 2005

²¹ H. Cioch, *Statut fundacji*, Nowe Prawo. 1987, nr 2, s. 32-33; A. Wasilewski, *Prawna problematyka fundacji. Zagadnienia podstawowe*, Państwo i Prawo 1984, Nr 9, s. 26-27.

²² H. Cioch, *Istota aktu fundacyjnego*, Nowe Prawo 1986, nr 10, s. 17.

²³ A. Klein, *Ewolucja instytucji osobowości prawnej [w:] Tendencje rozwoju prawa cywilnego. Zbiór studiów*, red. E. Łętowska, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź 1983, s. 148.

²⁴ L. Stecki, *Fundacja*, Tom I, s. 80-81; K. Kelpińska, *Dokumentowanie fundacji w akcie notarialnym*, Rejent 1993, nr 6, s. 66; K. Dłużak, *Fundacja w praktyce notarialnej*, Rejent 1992, nr 2, s. 68-69.

²⁵ Art. 61 k.c. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks Cywilny, Dz. U. 1964 Nr 16 poz. 93 ze zm.

²⁶ Art. 98 k.c. oraz art. 99§1 k.c.

²⁷ Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie, Dz. U. z 1991 r. Nr 22 poz. 91 ze zm.

r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych uchylony został art. 8 ust.1 u.f., według którego nie pobiera się opłat notarialnych za sporządzenie aktu, którego przedmiotem jest oświadczenie woli o ustanowieniu fundacji. Obecnie za sporządzenie aktu notarialnego, obejmującego oświadczenie woli o ustanowieniu fundacji notariusz pobiera wynagrodzenie określone zgodnie z art. 5 ustawy – Prawo o notariacie i Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 28 czerwca 2004 r. w sprawach maksymalnych stawek taksy notarialnej²⁸.

Fundacje na mocy art. 3 ust.1 zd.2 u.f. można ustanowić również w testamencie. Jednak skoro mianem fundacji kościelnej uznajemy tylko fundacje tworzone przez kościelne osoby prawne, to logiczną konsekwencją będzie pominięcie kwestii ustanawiania fundacji poprzez testament, który sporządzić może tylko osoba fizyczna.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 u.f. w oświadczeniu woli o ustanowieniu fundacji fundator powinien wskazać cel fundacji oraz składniki majątkowe przeznaczone na jego realizację. Akt fundacyjny nie zawierający tych dwóch elementów nie wywołałby zamierzonych skutków prawnych. Doktryna za to dopuszcza umieszczenie w akcie fundacyjnym innych postanowień²⁹.

Określenie celu fundacji jest ważne ze względu na znaczenie ogólnych ram funkcjonowania fundacji. I tak przykładowo działalność gospodarczą fundacji może prowadzić w rozmiarach służących jej celów (art.5 ust.5 u.f.), w oparciu o cel fundator wskazuje wła-

ściwego ministra (art. 5 ust. 2 u.f.), cel podlega badaniu przez sąd rejestrowy (art. 9 ust. 1 u.f.) uwzględniając go sąd zawiadamia właściwego ministra oraz starostę (art. 9 ust. 2 i 3 u.f.). Cel przesądza również o określonych sytuacjach, np. o zwolnieniu fundacji z zobowiązań podatkowych czy też przyznaniu bonifikaty od ceny nabycia nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego³⁰.

Istnieje wiele orzeczeń polskich sądów, które dotyczą określenia celu ustanawianej fundacji. Do czasu wejścia w życie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym rejestr wszystkich fundacji prowadził Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, w jego praktyce wykształciła się zasada rygorystycznego egzekwowania od fundatora ścisłego określenia celów fundacji. Cele fundacji powinny być określone jasno i przejrzysto jako przeznaczenie jej środków majątkowych. Należy przy tym unikać sformułowań wskazujących jedynie program, ogólne zasady ideowe lub też określić niejednoznacznych³¹.

Wskazanie elementów majątku przekazywanego fundacji jest kolejnym elementem przedmiotowo istotnym aktu fundacyjnego. Bez majątku realizowanie założonych celów byłoby niemożliwe. Wartość przekazywanego majątku fundacji powinna być określona w akcie fundacyjnym. Przy przekazaniem na ich realizację majątkiem zwłaszcza, że ustawodawca nie określił minimalnej wielkości tego majątku. Jedynie w zakładaniu fundacji należy mieć zawsze na względzie proporcję

²⁸ Dz. U. z 2004 r. Nr 140 poz. 1564.

²⁹ K. Dłużak., *op. cit.*, s. 68-69.

³⁰ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, Dz. U. 1997 Nr 115 poz. 741 ze zm. Art. 68 ust. 1.

³¹ B. Sagan, J. Strzępka, *Prawo o fundacjach. Komentarz*, Katowice 1992, s. 20-21.

między zakładanymi celami a w odniesieniu do mających prowadzić działalność gospodarczą, art. 5 ust. 5 u.f. stawia wymóg wyposażenia w majątek o minimalnej wartości 1000 zł. Przedmiotem majątku przekazywanego fundacji mogą być wszystkie przedmioty i prawa majątkowe, jeżeli są zbywalne oraz stanowią własność fundatora. W przypadku przekazywania pieniędzy, wystarczy wskazanie kwoty o jaką chodzi. Zgodnie z zasadą walutowości, z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogą być wyrażone tylko w pieniądzu polskim³². Jeżeli zatem fundator wskazał kwotę wyrażoną w walucie obcej, konieczne jest wskazanie jej równowartości w złotych według kursów ogłaszanych przez NBP. W przypadku papierów wartościowych niezbędne jest określenie jakie są to papiery z podaniem ich cech indywidualnych, oraz określenie wierzytelności, która przysługuje z papieru wartościowego. Gdy na realizację celów przekazana została wartość nieruchomości³³, konieczne jest jej opisanie, podanie numeru księgi wieczystej i określenie jakie prawo przysługuje fundatorowi do nieruchomości. Majątek przekazany fundacji powinien służyć wyłącznie celom fundacji i być wydatkowany w taki sposób, ażeby nie został zużyty. Wynika z tego, że na realizację celów fundacji mogą być w zasadzie przeznaczone wyłącznie przychody, jakie przynosi jej korzystne ulokowanie. W przypadku prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej na realizację celów przeznacza się część zysków z jej prowadzenia³⁴. W przypadku

gdy fundatorem jest osoba prawna, przepisy szczególne mogą przewidywać, że do rozporządzenia majątkiem niezbędne jest uzyskanie zgody innego podmiotu, taki wymóg może również wskazać z postanowień statutu.

V. STATUT FUNDACJI

Jako zasadę wprowadzono, że statut określa fundator. Fundator może odstąpić od osobistego ustalenia statutu i upoważnić do tego inną osobę fizyczną lub prawną (art. 6 ust. 1 u.f.), może to być dowolna osoba posiadająca dostateczną wiedzę umożliwiającą sporządzenie statutu.

Z art. 5 ust. 1 u.f. wynika, że w statucie powinny być zawarte informacje dotyczące nazwy fundacji, siedziby i majątku, celów, zasad, form zakresów działalności fundacji, składu i organizacji zarządu, sposób powoływania oraz obowiązki i uprawnienia tego organu i jego członków. Brak jednego z wymienionych elementów w statucie powoduje odmowę wpisania fundacji do Krajowego Rejestru Sądowego. Statut może zawierać inne postanowienia, dotyczące np. prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej, dopuszczalność warunków jej połączenia z inną fundacją, zmiany celu lub statutu, a także przewidywać tworzenia obok zarządu innych organów fundacji. Art. 15 ust. 1 i 4 u.f. wskazuje również, że w statucie powinny się znajdować postanowienia dotyczące likwidacji fundacji oraz przeznaczenia innych środków majątkowych pozostających po jej likwidacji. Szczególne postanowienia musi zawierać statut fundacji, która zamierza zostać organizacją pożytku publicznego.

³² Art. 358§ 1 k.c

³³ K. Dłużak, *op. cit.*, s.67-68.

³⁴ H. Cioch, *op. cit.*, s. 62.

W przypadku gdy nie określono w statucie siedziby fundacji na podstawie art. 41 k.c. siedzibą będzie miejscowość, w której ma siedzibę organ zarządzający o ile ustawa lub oparty na niej statut nie stanowi inaczej. Zgodnie z art. 2 ust. 2 u.f. siedziba fundacji powinna znajdować się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli ma prowadzić swoją działalność na terenie jednego województwa (art. 5 ust. 3 u.f.). Wskazanie siedziby jest ważne ze względu na określenie właściwości miejscowej sądu rejestrowego, organu nadzoru – właściwego starosty (art. 9 ust. 2 u.f.), właściwego sądu w sprawach cywilnych (art. 30 i 40 k.p.c.), siedziba jest również ważna dla określenia miejsca spełnienia świadczenia w sytuacji określonej w art. 454§1 k.c.

Jednym z wymaganych przez ustawę o fundacjach organem fundacji jest jej zarząd, tworzenie innych organów i wyposażenie ich w różne kompetencje jedynie fakultatywne. Organy fakultatywne mogą mieć charakter uchwałodawczy, wykonawczy, kontrolny bądź doradczy. Postanowienia statutu powołują takie organy, które powinny zawierać: nazwę organu, określenie kompetencji i sposobu działania, określenie liczby członków, kryteriów i sposób ich powołania i odwołania, kadencji, przyczyn wygaśnięcia mandatu, określenie praw i obowiązków członków, sposobów rozstrzygania sporów kompetencyjnych między organami. Statut powinien zawierać postanowienia dotyczące składu i organizacji zarządu, sposobu powołania oraz obowiązków i uprawnień tego organu i jego członków

(art. 5 ust. 1 u.f.). Powinno się również wskazać sposób odwołania członków zarządu, jak też ich kadencję³⁵.

Statut może zawierać również postanowienia dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej. Podjęcie przez fundację działalności gospodarczej statut wymaga zgodnie z art. 11 u.f. uprzedniej zmiany statutu i dokonania wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym. Zmiana statutu nie będzie jednak możliwa jeżeli w statucie nie przewidziano możliwości jego nowelizacji (art. 5 ust. 1 u.f.). Działalność gospodarcza fundacji może mieć charakter subsydiarny, służący realizacji celów statutowych. Zatem zyski z działalności gospodarczej mają tylko uzupełniać środki przeznaczone na działalność statutową³⁶. W statucie, jeżeli przewiduje on działalność gospodarczą należy sprecyzować jakiego charakteru ona będzie, najlepiej z uwzględnieniem Polskiej Klasyfikacji Działalności, gdyż w momencie wpisu do KRS-u działalność gospodarczą oznacza się na podstawie tej klasyfikacji³⁷.

Fundacje mogą prowadzić wszelką działalność gospodarczą, o ile tylko przepisy szczególne do prowadzenia konkretnej działalności nie zastrzegają określonej formy przedsiębiorców³⁸.

Zmieniająca się sytuacja społeczno-gospodarcza wymusza niekiedy konieczność zmiany celu fundacji lub jej statutu. Zmienić cel lub statut jest możliwe jeżeli przewidziano taką ewentualność w statucie (art. 5 ust. 1 u.f.). Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 7 lipca 1993 r., przypomniał, że fundacja jest

³⁵ P. Suski, *Stowarzyszenia i fundacje*, Warszawa 2005, s. 365.

³⁶ B. Niemirka, *Statut fundacji*, Warszawa 1998, s. 60-61.

³⁷ Art. 40 pkt 1 u.K.R.S.

³⁸ Art. 12 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, Dz. U. z 1997 r., Nr 140 poz. 939.

formalnie spersonifikowanym majątkiem, o którego przeznaczeniu (sposobie wykorzystania) decyduje wola fundatora wyrażona w statucie³⁹. Wskazał, że jeżeli zgodnie z tą wolą do statutu nie zostały wprowadzone postanowienia dotyczące możliwości zmiany celu fundacji lub statutu, to decyzja o ich zmianach nie może być podjęta⁴⁰. Niektórzy autorzy dopuszczają możliwość modyfikacji statutu, pomimo braku w nim postanowienia zezwalającego na taką czynność, a nawet wtedy, gdy jest to w statucie wyraźnie zabronione w wypadku, gdy można dojść do wniosku, że w danym przypadku taka zmiana jest niezbędna. Pomińnięcie zakazu musi być motywowane silnym przekonaniem o tym, że jeżeli fundator znałby obecną sytuację społeczno-gospodarczą, prawną lub ekonomiczną to z pewnością zaniechałby wprowadzenia takiego zakazu oraz przekonanie, że gdyby fundator działał w chwili dokonywania zmiany statutu, to postąpiłby jak podmiot go modyfikujący. Podnosi się również możliwość dokonania zmian w statucie z urzędu przez sąd rejestrowy w przypadkach, gdy brak takiej zmiany groziłaby likwidacją fundacji⁴¹. Bezspornym wydaje się zakaz wprowadzenia takich zmian w statucie, które skutkowałyby powstaniem stanu sprzecznego z pierwotną wolą fundatora⁴².

VI. NADZÓR NAD FUNDACJĄ KOŚCIELNĄ

Fundacje nie mają obowiązku posiadania własnych organów o kompetencjach kontrolno-nadzorczych, więc konieczne jest ich objęcie nadzorem państwowym. Fundacje utworzone przez kościelne osoby prawne oprócz nadzoru państwowego są poddawane nadzorowi kościelnej osoby prawnej, będącej fundatorem we wskazanej w statucie fundacji⁴³.

Kompetencje nadzorcze sądu obejmują prawo do ingerencji w działalność fundacji⁴⁴. Jednak sąd bada tylko legalność podjętej uchwały, nie zajmując się kwestią jej merytorycznej zasadności⁴⁵. Nadzór ten mający charakter kasacyjny należy odróżnić od klasycznego nadzoru, występującego przy nadzorze administracyjnym⁴⁶. Nadzór sądowy odbywa się zasadniczo na wniosek, a jedynie wyjątkowo z urzędu. Sąd, co do zasady podejmuje czynności na wniosek właściwego ministra lub starosty bądź gdy zachodzą przesłanki określone w art. 14 ust. 4 u.f. W ostatnim przypadku sąd uchyla swoje postanowienie o zawieszeniu zarządu fundacji i wyznaczeniu zarządcy przymusowego na wniosek zarządu fundacji, a nie organów administracyjnych, jeżeli z okoliczności wynika, że działania, które spowodowały ustanowienie zarządcy tymczasowego, zostały zaniechane. Zarząd, który

³⁹ Uchwała Sądu Najwyższego z 7 lipca 1993 r. III CZP 88/93, OSNC 1994, Nr 1, poz. 14.

⁴⁰ L. Stecki, *Fundacja. Tom I*, Toruń 1996, s. 213-214.

⁴¹ H. Cioch, *op. cit.*, s. 86.

⁴² B. Niemierka, *op. cit.*, s. 93.

⁴³ Art. 58 ust. 2, ustawy z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Polskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. 1995 Nr 97 poz. 482.

⁴⁴ Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z 5 października 1994 r. (W 1/94), OTK 1994/2, poz. 47; orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 18 stycznia 1994 r. (K 9/93), OTK 1994/1, poz. 3.

⁴⁵ P. Suski, *op. cit.*, s. 408.

⁴⁶ S. Kidyba, *Wybrane zagadnienia związane z nadzorem nad fundacjami – uwagi de lege lata i de lege ferenda*, PPH 2007, nr 9, s. 33.

został zawieszony może oczywiście złożyć wniosek do sądu o uchylenie postanowienia o jego zawieszeniu. Z urzędu sąd orzeka o przeniesieniu środków majątkowych pozostałych po likwidacji fundacji, jeżeli status nie określa przeznaczenia tych środków.

Oprócz sądu ustawa o fundacjach wśród organów sprawujących nadzór państwowy nad fundacjami wymienia również ministra właściwego ze względu na zakres działania oraz cel fundacji. Zgodnie z art. 18 u.f., ilekroć w ustawie jest mowa o właściwym ministrze, rozumie się przez to również kierownika właściwego urzędu centralnego. Jeżeli cele fundacji wykraczają w zakres dwóch lub więcej ministrów „właściwym ministrem” będzie minister, z którego zakresem działania wiążą się główne cele fundacji (art. 9 ust. 3 u.f.). Wybór ministra w takich przypadkach dokonany jest przez sąd rejestrowy. Nadzór nad działalnością fundacji sprawuje również starosta właściwy ze względu na siedzibę fundacji⁴⁷. Właściwy minister bądź starosta w ramach sprawowanego przez nich nadzoru pośredniego mają przede wszystkim możliwość składania wniosków do sądu dotyczących: stwierdzenia zgodności działania fundacji z przepisami prawa i statutu oraz celem, w jakim fundacja została ustanowiona, uchylenia uchwały zarządu fundacji pozostającej w wyraźnej sprzeczności z jej celem, postanowieniami statutu lub przepisami prawa, wstrzymania wykonania uchwały zarządu do czasu rozstrzygnięcia sprawy, zawieszenia zarządu fundacji i wyznaczenia zarząd-

cy przymusowego, likwidacji fundacji, jeżeli statut nie przewiduje likwidacji fundacji lub jego postanowienia w tym przedmiocie nie są wykonywane bądź osiągnięty został cel, dla którego fundacja została ustanowiona i w razie wyczerpania środków majątkowych fundacji⁴⁸.

Właściwy minister bądź starosta mogą ponadto wyznaczyć zarządowi fundacji odpowiedni termin do usunięcia uchybień polegających na tym, że w istotny sposób naruszane są przez zarząd przepisy prawa, postanowienia statutu bądź działanie zarządu jest niezgodne z celem fundacji. Podmioty te mogą również żądać od organów uprawnionych do odwołania zarządu, aby dokonano w wyznaczonym terminie zmiany zarządu fundacji. Organy nadzoru pośredniego nie mają możliwości wpływu na dokonanie postulowanych czynności przez zarząd bądź organ odwołujący zarząd, mogą one jedynie po bezskutecznym upływie terminu lub przy dalszym nieprawidłowym działaniu zarządu wystąpić do sądu o zawieszenie zarządu i wyznaczenie zarządcy przymusowego. Zarządca przymusowy reprezentuje fundację w sprawach wynikających z zarządu, w tym również w postępowaniu sądowym; jest on zobowiązany wykonać czynności potrzebne do prawidłowego działania fundacji (art. 14 ust. 2 u.f.). Informacja o ustanowieniu zarządcy przymusowego oraz jego dane powinny być ujawnione w Krajowym Rejestrze Sądowym (art. 39 pkt 1 w zw. z art. 49 ust. 1 u.KRS)⁴⁹. W przypadku konieczności poddania zarządowi

⁴⁷ Przed 1 stycznia 2006 r. nadzór ten sprawował wojewoda ale tylko w przypadkach gdy działalność fundacji nie wykraczała poza teren jednego województwa; zob. art. 3. pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej, Dz.U. 2005 nr 175 poz. 1462.

⁴⁸ Ibidem s. 33.

⁴⁹ P. Suski, *op. cit.*, s. 409.

przymusowemu fundacje utworzone przez kościelne osoby prawne Kościoła katolickiego, zarząd ten będzie sprawowała kościelna osoba prawna wyznaczona przez Prezydium Konferencji Episkopatu Polski (art. 58 ust. 4 u.s.p.k.k)⁵⁰. Postanowienie o zawieszeniu zarządu fundacji wyznaczeniu zarządcy przymusowego sąd uchwala na wniosek zarządu fundacji, jeżeli z okoliczności wynika, że działania, o których mowa w art. 14 ust. 1 u.f., zostaną zaniechane⁵¹.

VII. USTANIE FUNDACJI

Kwestię ustania fundacji kościelnej, czyli utraty przez nią osobowości prawnej regulują przepisy art. 15 ust. 1-3 u.f. Zniesienie fundacji kościelnej założonej przez kościelną osobę prawną Kościoła katolickiego dodatkowo regulują art. 58 ust. 5 i art. 59 u.s.p.k.k.

Ustawa o fundacjach używa zwrotu „likwidacja fundacji”, która obejmuje swoim zakresem ogół dopuszczalnych instytucji prawnych, w następstwie których fundacje tracą przymiot osobowości prawnej⁵². Zniesienie fundacji jest możliwe w trybie statutowej bądź przymusowej jej likwidacji lub przez ogłoszenie jej upadłości⁵³.

Ustawa o fundacjach przewiduje dwa zdarzenia, w efekcie zaistnienia których następuje likwidacja fundacji: 1) osiągnięcie celu dla którego fundacja była ustanowiona lub 2) wyczerpania środków finansowych i majątku

ku fundacji (art. 15 ust. 1). Osiągnięcie celu fundacji powoduje, że jej działalność staje się bezprzedmiotowa. W wypadku wyczerpania środków finansowych i majątku fundacji, cel pozostaje aktualny, niemożliwa jest natomiast jego realizacja. W doktrynie przeważa stanowisko, według którego likwidacja może nastąpić nie tylko w razie całkowitego wyczerpania środków finansowych i majątku, ale również w wypadku tak znacznego ich zmniejszenia, że nie jest możliwe ciągle (trwale) realizowanie celów fundacji⁵⁴. W ustawie traktuje się o wyczerpaniu a nie o całkowitym wyczerpaniu środków finansowych i majątku fundacji⁵⁵. Na poparcie tego stanowiska należy również wskazać iż celem postępowania likwidacyjnego jest zaspokojenie wierzycieli likwidowanego podmiotu⁵⁶.

W przypadku gdy w statucie fundacji kościelnej zostało zawarte zastrzeżenie, że organy fundacji są powołane przez fundatora, czyli odpowiednią kościelną osobę prawną, fundacja taka podlega likwidacji w momencie utraty bytu prawnego przez fundatora. W wypadku gdy nie ma organu uprawnionego do wystąpienia z wnioskiem o likwidację fundacji do art. 15 ust. 2 u.f. w związku z art. 13 u.f. o likwidację fundacji zwraca się do sądu właściwy minister lub starosta. Zachodzi też możliwość powołania dla fundacji kuratora.

Ustawa o fundacjach nie określa zasad, według których toczy się postępowanie li-

⁵⁰ Podobnie uregulowana jest kwestia zarządu przymusowego w pozostałych ustawach regulujących stosunek państwa do kościołów; zob. P. Suski, *Stowarzyszenia...*, s. 409-410.

⁵¹ Art. 14 ust. 4 u.f.

⁵² H. Cioch, *op. cit.*, s. 144.

⁵³ Art. 15 ust. 1-3 u.f.

⁵⁴ *Ibidem*, s. 147.

⁵⁵ P. Suski, *op. cit.*, s. 423.

⁵⁶ Sąd Najwyższy w postanowieniu z 19 czerwca 1996 r., III CZP 66/96 OSNC 1996, nr 10, poz. 133.

kwidacyjne. Z art. 15 ust. 1 wynika, że sposób likwidacji może być wskazany w statucie. Jeżeli natomiast takich postanowień brak lub następuje przymusowa likwidacja fundacji, konieczne wydaje się stosowanie analogicznych przepisów dotyczących likwidacji innych osób prawnych⁵⁷.

Wydając postanowienie o likwidacji, sąd lub podmiot uprawniony w statucie do wydania decyzji o likwidacji, powinien jednocześnie wyznaczyć likwidatora fundacji, zwykle likwidatorami stają się członkowie zarządu. Oczywiście decyzja odpowiedniego organu fundacji lub sądu o likwidacji nie powoduje automatycznie utraty przez nią osobowości prawnej, lecz stanowi przesłankę wszczęcia postępowania likwidacyjnego. Likwidator jest zobowiązany do złożenia wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego informacji o otwarciu likwidacji, danych o osobie likwidatora wraz ze sposobem reprezentacji (art. 44 ust. 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 49 ust. 1 u. KRS). Likwidator dodatkowo wyznaczony przez sąd musi przestać odpis postanowienia do sądu rejestrowego. Informacja o wszczęciu postępowania likwidacyjnego powinna być poddana do publicznej wiadomości, a w przypadku, gdy fundacja była wpisana do rejestru przedsiębiorców, ogłasza się o likwidacji w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (art. 13 ust. 1 u. KRS). Z racji, że całe postępowanie likwidacyjne ma na celu zaspokojenie ewentualnych wierzycieli, likwidator powinien zbyć pozostały majątek fundacji i wyegzekwować należności dłużników, aby uzyskana suma

pozwalala na spłatę wszystkich wierzytelności przysługujących osobom trzecim w stosunku do fundacji. W ramach postępowania likwidacyjnego likwidator może dokonywać czynności niezbędnych do prowadzenia likwidacji. Po zakończeniu likwidacji likwidator jest obowiązany złożyć w sądzie rejestrowym wniosek o wykreślenie fundacji z Krajowego Rejestru Sądowego. W momencie wykreślenia fundacja traci osobowość prawną⁵⁸.

Statut powinien wskazywać przeznaczenie środków majątkowych pozostałych po likwidacji fundacji, zgodnie z art. 5 ust. 4 u.f. środki te mogą być przeznaczone wyłącznie na cele społecznie lub gospodarczo użyteczne. Można więc przeznaczyć w statucie te środki majątkowe na rzecz innej fundacji, stowarzyszenia, organizacji pożytku publicznego jeśli tylko realizują one wymienione w art. 1 u.f. cele. Nie jest wymagane, aby cele te wiązały się ściśle z celami fundacji wystarczy, że będą się one mieściły w pojęciu celów społecznie lub gospodarczo użytecznych. W przypadku fundacji założonych przez kościelne osoby prawne Kościoła Katolickiego, na mocy art. 58 ust. 5 i art. 59 u.s.p.k.k jeżeli statut fundacji nie stanowi inaczej majątek znajdujący się w kraju przechodzi na nadrzędną kościelną osobę prawną, a jeżeli taka osoba nie istnieje lub nie działa w Polsce, majątek ten przechodzi na Konferencję Episkopatu Polski lub Konferencję Wyższych Przełożonych Zakonnych, o przeznaczeniu majątku za granicą decyduje Konferencja Episkopatu Polski lub wyższy przełożony zakonny⁵⁹.

⁵⁷ P. Suski, *op. cit.*, s. 416.

⁵⁸ Ibidem, s. 417.

⁵⁹ Szerzej na ten temat przeznaczenia majątku fundacji tworzone przez inne kościoły i związki wyznaniowe w pozostałych ustawach regulujących stosunek państwa do innych kościołów: zob. P. Suski, *Stowarzyszenia i fundacje*, Warszawa 2005, s. 418-419.

Art. 5 ust. 1 u.f. przewiduje również możliwość zamieszczenia w statucie postanowień dotyczących dopuszczalności i warunków połączenia fundacji z inną fundacją. Połączenie to może polegać zarówno na inkorporacji jednej fundacji przez drugą jak również na fuzji dwóch fundacji w wyniku której powstaje jedna nowa fundacja⁶⁰.

VIII. PODSUMOWANIE

W podsumowaniu należy podkreślić, iż pobożne fundacje są jak najbardziej potrzebną instytucją powoływaną przez osoby prawne w Kościele. Fundacja pobożna jest instytucją prawną dla zabezpieczenia majątku lub środków finansowych skierowanych na realizację podjętych dzieł przez osoby prawne w Kościele. Oznacza to, że dobra doczesne są przekazywane kościelnej osobie prawnej z wieczystym lub na długie lata nałożonym obowiązkiem odprawiania z rocznych dochodów mszy św., spełniania oznaczonych czynności religijnych lub wykonywania z miłości chrześcijańskiej dzieł pobożności. Cele fundacji mogą być różne co ujęte powinno być w statutach danej fundacji. Mogą dotyczyć działalności charytatywnej, religijnej, społecznej, a także działalności specjalistycznej, np. fundacja wspierająca działalność ośrodka dla dzieci niepełnosprawnych. Powyższe opracowanie zapoznaje nas z aktualnymi przepisami prawa polskiego i normami Kodeksu Prawa Kanonicznego dla ustanawiania fundacji pobożnych, ich struktury, zarządu, statutu, aktu fundacyjnego i nadzoru przez kompetentne organy władzy zarówno cywilnej jak i kościelnej. Podjęta problematyka

fundacji pobożnych zaznajamia przeciętnego czytelnika z możliwościami ich tworzenia, likwidacji, wyjaśniono kwestię majątku fundacji, aktu fundacyjnego, zarządu, nadzoru jak i zmiany zapisów statutów, możliwość prowadzenia działalności gospodarczej przez fundacje i pod jakimi warunkami. To wszystko daje materiał, aby rozumieć cel istnienia, sens działania fundacji jak i zakończenie ich działalności, gdy kończy się kapitał finansowy, konieczny dla prowadzenia wyznaczonej działalności przez konkretną fundację.

Obecne opracowanie nie wyczerpuje zagadnienia i problematyki związanej z działalnością i powoływaniem fundacji, ale wskazuje kierunek dalszych badań w tej materii.

SŁOWA KLUCZOWE

pobożna fundacja, statut fundacji, akt fundacyjny, nadzór, likwidator.

STRESZCZENIE

Zagadnienie pobożnych fundacji nabiera w dzisiejszym świecie ogromnego znaczenia. Zarówno przepisy prawa cywilnego jak i prawa kanonicznego podają konkretne ustalenia dotyczące tworzenia, zabezpieczenia majątku, określania statutu oraz wypełnianie zobowiązań wynikające z pobożnych fundacji. Opracowanie dotyczy przepisów prawa kanonicznego i świeckiego na temat pobożnych fundacji i zapisów. W artykule zostały przedstawione następujące problemy: pojęcie pobożnej fundacji; podmioty zdolne do utworzenia fundacji kościelnej; akt fundacyjny; statut fundacji; nadzór nad fundacją kościelną; ustanie fundacji.

⁶⁰ A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Prawo o stowarzyszeniach*, Warszawa 1997, s. 53-54.

KEYWORDS

religious foundation, articles of association of the foundation, foundation act, supervision, liquidator.

SUMMARY

The issue of pious foundations in the world today takes on great importance. Both civil law and canon law, give specific arrangements for the creation, protection of property, determin-

ing the statute and the fulfillment of the obligations arising from the pious foundations. The development relates to the provisions of canon law and secular on the pious foundations and bequests. In the article the presented following problems remained: comprehending a religious foundation; entities able to establish a church foundation; foundation act; articles of association of the foundation; supervision of the church foundation; standing still of the foundation.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne:

- Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 roku, Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks Cywilny, Dz. U. 1964 Nr 16 poz. 93 ze zm.
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, Dz. U. 1984 nr 21, poz. 94 ze zm.
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. 1989 Nr 29 poz. 154.
- Rozporządzenie Ministra-Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 1990 r., Dz. U. 1990 Nr 31 poz. 188.
- Rozporządzenie Ministra-Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1990 r., Dz. U. 1990 Nr 45 poz. 265.
- Ustawa z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, Dz. U. 1991 Nr 66 poz. 287.
- Ustawa z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Polskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. 1995 Nr 97 poz. 482.
- Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U.1997 Nr 41 poz. 252.
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, Dz. U. 1997 Nr 115 poz.741 ze zm.
- Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, Dz. U. z 1997 r., Nr 140 poz. 939.
- Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działalności administracji Rządowej, Dz. U. 1997 Nr 141 poz. 943.

Źródła prawa kanonicznego:

- Codex Iuris CanonicauctoritateIoannis Pauli II promulgates, Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład Polski zatwierdzony przez Konferencje Episkopatu Polski, Pallotinum 1984.

Orzeczenia:

- Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z 5 października 1994 r. (W 1/94), OTK 1994/2, poz. 47;
- Uchwała Sądu Najwyższego z 7 lipca 1993 r. III CZP 88/93, OSNC 1994, nr 1, poz. 14.
- Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 18 stycznia 1994 r. (K 9/93), OTK 1994/1, poz. 3.
- Sąd Najwyższy w Postanowieniu z 19 czerwca 1996 r., III CZP 66/96 OSNC 1996, nr 10, poz. 133.

Opracowania:

- Blicharz J., *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Kolonia 2002.
- Bugajna - Sporczyk D., *Status fundatora-problematyka następstwa prawnego*, Palestra 1994, nr 1-2.
- Cioch H., *Fundacje u ujęciu prawa polskiego na tle prawnoporównawczym*, Lublin 1995 r.

- Cioch H., *Istota fundacji kościelnej*. [w:] Księga jubileuszowa w 65. rocznicę urodzin księdza profesora Henryka Misztala, Lublin 2001 r.
- Cioch H., *Prawo fundacyjne*, Zakamycze 2005.
- Cioch H., *Statut fundacji*, Nowe Prawo. 1987, nr 2.
- Dłużak K., *Fundacja w praktyce notarialnej*, Rejent 1992, nr 2
- Izdebski H., *Fundacje i stowarzyszenia. Komentarz, orzecznictwo, skorowidz*. Łomianki 2003.
- Kełpińska K., *Dokumentowanie fundacji w akcie notarialnym*, Rejent 1993, nr 6
- Kidyba A., *Ustawa o fundacjach. Prawo o stowarzyszeniach*, Warszawa 1997.
- Klein A., *Ewolucja instytucji osobowości prawnej [w:] Tendencje rozwoju prawa cywilnego. Zbiór studiów*, red. E. Łętowska, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź 1983.
- Niemirka B., *Statut fundacji*, Warszawa 1998.
- Stecki L., *Fundacja. Tom I*, Toruń 1996.
- Stecki L., *Fundacja. Tom III*, Toruń 1996.
- Strzępka J., [w:] J. Strzępka, B. Sagan, *Prawo o fundacjach. Komentarz*, Katowice 1992.
- Suski P., *Stowarzyszenia i fundacje*, Warszawa 2005.
- Wasilewski A., *Prawna problematyka fundacji. Zagadnienia podstawowe*, Państwo i Prawo 1984, nr 9.

NOTA O AUTORZE

mgr Ilona Reształ, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Gospodarce w Stalowej Woli, Kontakt: ilonareształ@wp.pl